

M

J a u n a

bohtstereſchanas un laſſiſchanas

Grammata

Widſemmes mihleem Behrneem

par labbu ſarakſtita

no

Bridrika Erdmann Stoll,

Zaunpils draudſes Mahzitaja.

61059

BIBLIOTH:
ACADEM:
DORPAT:

Rigâ, 1813.

Pee Juilius Konrad Daniel Müller.

Der Druck dieses Buchs wird unter der Bedingung bewilligt, daß nach Abdruck und vor dem Debit desselben ein Exemplar davon für die Censur-Committee, eins für das Ministerium der Aufklärung, zwei für die öffentliche Kaiserliche Bibliothek, eins für die Kaiserliche Akademie der Wissenschaften und eins für die geistliche Akademie zu St. Petersburg an die Censur-Committee eingesandt werden.

Riga, den 1sten Januar, 1813.

A. Albanus,
Livländischer Gouvernements-Schulendirector
und Ritter.

Est. A.
Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

24325

a, e, i, o, u.

ai, au, ee, ei, oi, ui.

b, z, d, g, j, k, l, m, n, p, r, s, s,
sch, esch, t, w.

*	**	***	**	***	***	****	****
1	2	3	4	5	6	7	8
			*****	*****			
			9	10			

ab, az, al, am, an, ap, ar, as, at.

eg, el, en, er, ep, es, ir, il, in, is,
ohs, up, us.

za, zi, zu, ze, ga, gai, goh, gau.

jau, jo, juh, fa, fu, fai, fo, la,
lei, lah, lam, las, lap.

mee, mah, mei, mu, mui, mai, mau,
nah, ne, nau, nu, nih, nee, no.

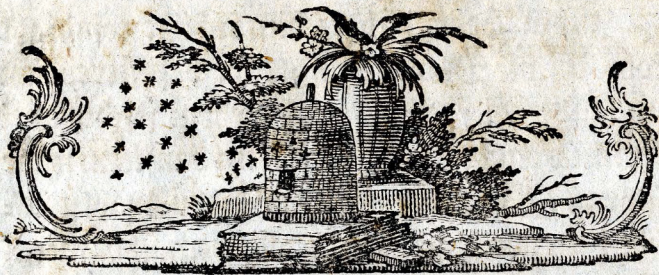
pa, pee, pau, rau, rei, rih, roh, ras,
sa, see, sau, sah, sai, ta, tee, tai.

schè, scha, schi, schu, scho, schee,
woi, wai, wee, wih, wa, wu, wirs.

aht, eht, iht, oht, uht, rau, sau,
aun, jaun, eij, ees, eet.

bla, blo, bli, bre, bra, bru, bree,
drab, dreh, dur, dus, dwa, dwi.

gli, gio, gla, gne, gri, gree, flu, fli,
flo, fno, fra, fni, pli, pla, ska, sli,
sma, sno, swee, sta, schka.

Sinna us Wezakeem.

Ikkatrs darbs eesahkumâ irr gruhts. Ka schis sakkams wahrds pateefs wahrds irr, to juhs, mihti Draugi, arri redsat, kad juhsu Behrni mahzabs bohkstereht un kohpâ lassihht, jo Behrneem un jums pascheem pee scha darba dauds puhleschanas irr. Bet juhs arri sinnat, ka ikkatrs darbs wehl gruhtaks paleek, kad labbi darba-rihti nau pee rohkas. Kad zirwis nau labbi ass, tad jums ohtrureisi tik ilgi ja puhlejabs, kamehr weenu assi malku peezebrtat. Zapat arri Behrnu mahzischana gruhtaka paleek, kad jums nau tahda grahmata, fur eesahkumâ ihfi un weegli wahrdi ween irr rakstiti, un fur Behrens pamasam ween mahzabs, garrakus un gruhtakus wahrduhs bohkstereht un lassihht.

Juhsu Behrni lihds schim tuhliht eefahkohf tohs desmit Deewa bauflus irr bohsterejuschi un lassijuschi. Bet fo tad Behrni feschus woi septinus gaddus wezzi no scheem baufleem warr saprast? Un woi winni ar labbu prahtu lassihš, fo winni ne proht? Maseem sih dameem Behrneem peena waijaga; maise un galla teem wehl ne derr. Tapat arri Behrneem, kas mahzahš lassihf, waijaga tahdu grahmatu rohka doht, fur no tahdahm leetahm tohp runnahš, fo winni pasihst un us fo winni labpraht dohma.

Es tadehl scho grahmatinu esinu rakstijis juhsu Behrneem par labbu un jums pascheem par atweegloschanu, jo eefahkumâ tahdi wahrdi ween irr rakstiti, kam tikkai weena woi diwi silbes jeb lohzeffi irr, fo Behrns drihs warr isfazziht un patureht. Behz gan garraki wahrdi irr lassami, bet tee Behrneem ne buhs swe-schi wahrdi, jo fur no tahdahm leetahm tohp runnahš, kas Behrneem woi jau irr sinnamas, woi tapat labbi saprohtamas. Juhs tadehl warrat zerreht, ka Behrni ar labbaku prahtu schinni grahmatâ lassihš ne fâ Katzismê.

Va weetahm zihperes irr peerakstitas, lai Behrni pee laika mahzahš tahš pasihf. Tapat teem arri pamasam no galwas ja mahzahš, zif

irr diwi reis diwi, trihs reis trihs, — jo ikwee-
nam ziltwekam waijaga no rehkenefchanas kaut
fo saprast, ka winsch pee pirkschanas un pahr-
dohschanas no zitteem ne teef peewilts.

Kad nu Behrns schahs grammatinas pirmu
dallu pahrureist irr lassijis un jau mahf labbi
fohpâ lassihf, tad lai winsch lassa tahs labbas
mahzibas, kas ohtrâ dallâ irr rakstitas. Schin-
ni ohtrâ dallâ ar ihseem wahrdeem tohp mah-
zihfs, fo Behrneem buhs darriht un kâ buhs
dsihwoht, jo Behrneem jau pee laika ja mah-
zahs atsiht, kas klahjahs un kas ne klahjahs,
kas labs irr un kas nau labs, — un pascheem
Wezzakeem waijaga us to luhkohf, ka behrni
arri darra pehz schahm labbahm mahzibahm.

Bee schahm mahzibahm feschi stahsti wehl
irr peelikti, fo Behrni labprahf lassihfs, jo
Behrni arweenu fo jaunu gribb sinnahf, un
schee stahsti irr derrigi, Behrnu prahfu us labbu
greesf. Pehz scheem stahsteem wehl kahda sinna
no dsegguses irr lassama, kas Behrneem un
jums pascheem labbi patihkama buhs.

Kad nu Behrni arri scho ohtru dallu irr
zaurlassijuschi un wahas mahzibas labbi proht:

tad dohdeet teem Katgismi rohkā, fur sewischki
no Deewa un no Deewa wahrdeem tohp mah-
zihts. Behrni tad arri schahs augstakas mah-
zibas jo labbaki prahtā un firdi paturrehs.

Peelikkumā juhs wehl us = eeseet tahdus
bohstarus, fo waijaga pasiht, kad rakstitu
grahmatu gribbat lassiht woi paschi rakstiht.
Tur weena grahmata irr lassama, fo weens
puisis sawai mahsai irr rakstijis, kas zittā
walsti pee wihra bij gabjusi. Lai tad Behrni
scho grahmatu tik ilgi raksta pakkat, kamehr tee
wissus wahrdus tihri un smukki warr israkstiht,
jo zaur to wiini mahzifees, arri tahdus wahr-
dus pareisi rakstiht, fo wiini paschi isdohma.
Kad behrneem labs prahts buhs us rakstischanu,
tad Mahzita is un Skohlmeisteris teem lab-
praht tahdu spalwu dohs, ar fo wiini tohs
rakstamus wahrdus warr rakstiht pakkatā.

Pe schahs grahmatas wehl sewischki weena
beesaka lappa irr peelikta, fur wissi bohstawi
un wehl tahdi wahrdu=lohzecki stahw, kas behr-
neem wiff pirmak ja mahzahs. Scho lappu
juhs no grahmatas warrat isnemt un zittā

wezzâ grahamatâ eelift, kad behrnu gribbat mahziht. Behrni tad scho bohstereſchanas un laſſiſchanas grahamatu tik drihs ne nokehſihs un ne ſaplehſihs. Juhs arri ſcho lappu pee ſeenas warrat uſkahrt, ka ta Behrneem arweenu preeſch azzim irr.

Pee paſchas laſſiſchanas lai Behrni labbi wehrâ leek tahs ſihmes, kaſ pa weetahm pee daſcheem wahrdeem ſtahw.

Za pirma ſihme (,) ar wahrdu ſtrihpe jeb k om m a, rahda, ka druſzin buhs peeturreht.

Za ohtra ſihme, kaſ irr diwi putrainiſchi, luht ſchè tà : ar wahrdu k o h l o n, un

ta trefcha ſihme, kaſ irr putrainihts un ſtrihpe, luht ſchè tà ; ar wahrdu p u ſ ſ k o h l o n, rahda, ka wehl druſzin ilgaki warr paturreht un elpi nemt jeb apnemtees.

Za zettorta ſihme irr ta galla ſihme, putrainihts jeb punkts (.) fur ilgaki warri pakawetees un baſſi nolaiſt.

Za peeſta ſihme irr ta jautafchanas ſihme (?) kaſ rahda, ka tà buhs laſſiht it ka jautadams, kà : kaſ tur irr? woi tu eefi?

Za feſta ſihme irr ta iſſa u k ſ c h a n a s ſihme (!) kaſ tahdâ weetâ ſtahw, fur waijaga tà

lassiht, it ka mehš sauktu, prohti tà: ak tarvu
nelaimi! nahz sehurp!

Deewš lai dohd, ka jubšu Behrni scho
grahmatu zillajohť mahzahš, ar prahtu un ap-
dohmu lassihť, un to mihtohť un darriht kas
labs irr.

Jaunpils Basnizas Kunga muischâ, ohtrâ
Seemas: Swebtku deenâ 1812.

Pirma dalka.

Tee gaischi bohkstawi.

a, e, i, o, u.

Tee gaischi pahri.

ai, au, ee, ei, oi, ui.

Tee neskanni bohkstawi.

b, z, d, g, j, k, l, m, n, p, r, s, sch, (esch) t, w.

Tas bohkstaws h pawissam nau lassams, jo tas tikkai irr par sihmi, ka to wahrda lohzecli, kur tas stahw, ne buhs ahtri isfaziht bet to paschu wilkt, ta ka to wahrdu pahr, ko buhs bohkstereht: p, a, r, —woi to wahrdu muhs, fo buhs bohkste-reht: m, u, s.

sch pee bohksterefchanas irr sauzams par esch. Kur tas wahrds schi stahw, lai behrens bohkstere esch, i. Kur stahw schohs, lai bohkstere: esch, o, s.

*	**	***	***	*****	*****
1,	2,	3,	4,	5	6,
****	****		*****		*****
***	****		****		****
7,	8,		9,		10,

ab, az, al, am, an, ap, ar, as, at.

eg, el, en, er, ep, es, ir, il, in, is, us, up, ohs.

za, zi, zu, ze, ga, gai, gau, jau, jo, juh, ka, ku,
kai, ko, la, lei, lah, lam, las, lap.

mee, mah, mei, mu, mui, mai, nah, ne, nau, nu,
nih, nee, pa, pee, pau, rau, rei, rih,

sa, see, sau, sah, sai, ta, tau, woi, wee, wih,
wai, wa, wu, wim.

fchè, fcha, fchi, fchu, fcho, fchis.

ah, eht, iht, oht, uht, mau, rau, kau, sau, aun,
jaun, eij, ees, eet, bla, blo, bli, bre, bra, bru,
bree, drah, dreh, dwa, dwi, dur.

gli, glo, gla, gne, gri, gree, flu, fli, flo, fno, fra,
fri, pli, pla, fka, fli, fma, fno, fwee, fta, fti,
fchkau, tfscha.

bet, gan, mas, kad, kur, par, pah, tur, kas,
wiasch, wehl, woi, wirs, pehz, peez, leels, tees,
wairs, taws, dsert, ehst, plehst, breeft, giahbt.

Kas tur irr?

Kas tur nahk?

Kur wiasch irr?

Ko wiasch gribb?

Woi wiasch nahk?

Wiasch jau nahk.

azs, bads, pats, peens, auns, jehrs, firgs, wilks,
 telfch, funs, kalns, gohws, laufs, prahts, galds,
 deegs, fauns, launs, meers, preeks, lohps, tilts,
 tahrps, zelfch, wehjsch.

peens irr labs.

jehrs irr maßs.

wehjsch irr auksts.

woi zelfch irr flifts?

mans funs irr raibs.

woi taws firgs irr flibs?

greesch, ffreij, nahz, dohd, ehd, reds, fwerr,
 plehjsch, smilts, johsts, krabfns, jumts, tehws,
 dehls, kreffs, sohfs, putns.

Dohd man fchurp!

fche tew irr.

fur wiafch ees? woi wiafch buhs?

wiafch ne fo ne reds. tehws par to ne fo ne finn.

mah=te, mei=ta, mai=se, ai=ta, wi=sta, mut=te,
 fpal=wa, up=pe, lap=pa, al=lus, pla=wa, af=mins,
 fchuh=plis, wehr=fis, fchur=ka.

mah=te nau mah=jäs.

mah=fa zepj mai=fi.

tehws irr dar=bös.

brah=lihts gull fchuh=pli.

des=mit, de=wi=ni, a=sto=ni, fep=ti=ni, fe=fchi, pee=zi,
 tsche=tri, trihs, di=wi, weens, pui=fis, roh=ka,
 bit=tes, juh=ra, zuh=ka, oh=gas, ah=bols, fir=ni,
 reek=sti, mee=fchi, fak=xis, lap=fa, fur=mis, ap=fa,
 oh=sols, pree=de, gob=ba, blehd=neeks, muhr=neeks,
 tschuhf=ka, fchuh=nis.

bit=tes laisch behr=nus.
 juh=ra irr lee=la.
 zuh=ka irr dahr=sa.
 lap=fa irr gu=dra.
 fak=his keere pel=les un ma=sus put=nus.

ah=bo=li, wed=de=flis, sir=ne=flis, schag=ga=ta,
 ad=di=flis, af=fa=ras, pai=pa=la, schkip=pe=le, pa=
 sta=las, dseg=gu=se.

ah=bo=li wehl nau gat=ta=wi.
 schag=ga=ta ar=wee=nu plah=pa.

bag=ga=ti=ba, nab=ba=dsi=ba, dsih=wo=scha=na, pa=
 was=fa=ra, fa=pra=scha=na, lab=klab=scha=na, pa=
 tee=fi=ba.

ween=paz=mit, di=wi=paz=mit, trihs=paz=mit,
 II 12 13

tschetr=paz=mit, peezi=paz=mit, fesch=paz=mit,
 14 15 16

fep=tin=paz=mit, a=ston=paz=mit, de=win=paz=mit,
 17 18 19

di=wi=des=mit.

20

funs kohsch un fakhis plehsch.
 wehrfis blauj un zuhka ruh,
 funs reij un sirgs sweeds.
 gailis dseeda un wista kladsina.
 wista jau fahf kluksteht, drihs ees perreht.

es esmu behrens, fas wehl mas sinna.
 fo es ne sinnu, to es gribbu mahzitees.
 tehws un mayte man mahzihs.

man irr diwi rohkas, un pee iffatras rohkas man
irr peezi pirksti.

brablihts wehl ne mahf runnaht.
kad brablihts rauda, tad mahte to nemm flehpt.
brablihts smeijahs, kad es ar wianu runnaju.
weenreis ween irr weens.

2 reis 2 irr 4

egles un preedes kohfeem irr tscheefuri un tai feh-
lai, kas tur eefschâ, irr mass spabrns, ka wehjsch
to wiffur labbaki warr aisnest un isseht.

2 reis 3 irr 6

2 reis 4 irr 8

wiffus mescha kohkus es wehl ne pasihstu.
kohkus warr pasiht no lappahm, no misas un
no pumpureem.

2 reis 5 irr 10

2 reis 6 irr 12

furri kohki agraki isplaukst? furri wehlaki?
fehrmaufschî jeb pihladschi wehlaki seed ne kâ
eewas.

strasds un farkana sneedse (swahpulis) labprahht
ehd fehrmaufschu ohgas.

2 reis 7 irr 14

2 reis 8 irr 16

es mas sables ween pasihstu.
tehws sakka, ka wiffas tabs sables effoht nahwi-
gas, ko lohpi ne ehd un ko zuhka ne gribb.

meschâ pee dascheem fruhmeem nahwigas ohgas
aug, tapehz es ne gribbu ehst, fo labbi ne
pasihstu.

pee fehtahm, zekmallâ un zittâs faufâs weetâs
driggenes aug, fas nahwigas irr.

2 reis 9 irr 18

2 reis 10 irr 20

zilwekeem irr peezi juschanas prahti.

mehs ar azzim redsam un ar aufim dsirdam.

ar nahsim mehs ohstam un ar mehli smeckejam.

ar pirksteem mehs taustam un juhtam.

daschi neredsigi pasihst naudu un isschfere paschas
pehrwes pehz pirkstu juschanas.

21

diwidesmit weens.

22

diwidesmit diwi.

23

diwidesmit trihs.

24

diwidesmit tschetri.

25, 26, 27, 28, 29, 30.

daschi lohpi un putni wehl labbaki warr redseht
un dsirdeht ne fâ zilweks.

funni, lapfas, wilki brihnum labbi warr faohstiht.

funs sakka pehdas dsenn, faut gan sakki nau re-
dsejis.

3 reis 3 irr 9

3 reis 4 irr 12

wirs semmes mehs redsam dauds un daschkahrti-
gus dsihwus raddijumus.

gaisâ, uhdenf, laufâ un meschâ wifs irr pilus ar
dsihweem raddijumeem.

Dauds tahrypi un kuffaini dsihwo eefsch semmes un
appafsch afmineem.

3 reis 5 irr 15

3 reis 6 irr 18

taurini dehj masus pautinus, fur tahrpini is-
aug, kas kohku= kabhpostu= nahtru= un zittas
lappas ehd.

Kad schee tahrpini tik leeli irr palikkufchi, ka tee
wairs ne aug, tad tee eetinnahs un paleef
par fuhneem

un gull kahdu brihdi ta fa nomirruschi, kamehr
pehz galla iskuhnojahs un par taurineem
paleef, kas gaisa dohdahs.

3 reis 7 irr 21

3 reis 8 irr 24

taurini sawus pautus arween dehj us tahdahm
lappahm, fur jau gattawa barriba irr teem
tahrpineem, kas no teem isleen,
zitti us kabhposteem, zitti us nahtreem, zitti us
zitteem stahdineem.

3 reis 9 irr 27

3 reis 10 irr 30

uppès un esards wiffadas siwis dsihwo, ar wahrdu
lihdefi, taimi, afferi, karruhfes, lihni, la-
fchi, lasseni un zitti.

filki un reages un ne-isfkaitams zittu siwju pulks
dsihwo juhra.

4 reis 4 irr 16

4 reis 5 irr 20

wilki, breeschi, luhfchi, lahtfchi dsihwo beesä
meschä.

sakki dsihwo krumôs un laukâ.

lapfas un ahpschas dsihwo eeksch allahm appaksch
semmes.

4 reis 6 irr 24

4 reis 7 irr 28

wahweris dsihwo us kohkeent un nahf retti semmê.
wahweris tais' sawu perrekli us kohkeem tà kâ
putns.

esis ehd kumus, pelles, wardes, fleekas, ohsola-
un fuhdu-bambalus, rahzinus, ahbolus.

4 reis 8 irr 32

4 reis 9 irr 36

4 reis 10 irr 40

kumis ehd fleekas un tahdus tahrpinus kas eeksch
semmes dsihwo

un kad winsch tahdus ne dabbu, tad winnam ja
peeteek ar sählu saknehm.

tschuhfka ehd wardes, rupputschus, jeb kruppus
kirsattes, pelles.

tschuhfka sawu laupijumu ar sohbeem ween no-
kohsch un tad wesselu aprihj.

5 reis 5 irr 25

5 reis 6 irr 30

5 reis 7 irr 35

fiskpahrne nau putns, jo tai irr tschetras kahjas
un wairak ne kâ diwidefmit sohbi.

fiskpahrnei stary preeksch = kahjahm, pakkal = kah-
jahm un asti tahda plahna ahda irr, ka winna
warr gaisä zeltees un skreet, kad to issteepj.

stfepahrne ehd ohdes, bambalus un tahdus tau-
rius, kas waffaros gaisa ffreen.

5 reis 8 irr 40

5 reis 9 irr 45

5 reis 10 irr 50

stahrkis, dschrwe, mescha-schfs, besdeeliga un
zitti putni aischfrei ruddeni us tahdahm sem-
mes mallahm, fur ne falsst un fur winneem
harriba ne truhst.

pawassarâ wirri ar steigshanu pee mums atpak-
kal nahk, muhsu semmê waislotees.

Zihrusis un fihwite nahk wisspirmak atpakkal un
atness mums sinnu, ka pawassara klacht irr.

Dee leeli jeb fahkuma bohstawi.

A a B b C c D d E e G g I i K k
L l M m N n O o P p R r S s
T t U u W w

Daschi lohpi irr dauds stipraki ne ka zilweks, zitti
dauds schiglaki un ilgaki warr tezzeht.

Bet mehs zilweki effam wirs semmes tee weenigi
dsihwi raddijumi, kam fskaidrs prahts un
fapraschana irr.

6 reis 6 irr 36

6 reis 7 irr 42

Kad funs desmit gaddus dsirnawa dsihwo, tad
wirsch tomehr ne sinna, kapehz dsirnu af-
mins tif schigli greeschahs un par fo rudsi
tohp samalti.

Kad semmneeks famu semmi apstrahda un ausu fehflu ee-arr, tad sirgs, kas arflu wesk, ne sinna, ka tur ausas augs un ka winsch pats no tahm dabbuhs ehst.

Kad zilweks affu isrohk, woi kahpostu dehsti, tad lohpi un putni, kas to reds, ne proht, fo zilweks darra.

6 reis 8 irr 48

6 reis 9 irr 54

6 reis 10 irr 60

Lapsahm arweenu wehl tahdas paschas allas irr, ka no pasfaules eesahkuma.

Besdeliga un wiffi zitti putni tais' famus perreflus arweenu us to paschu wihsi, ka preeksch simts un tuhkstoscheem gaddeem.

Lohpi un putni ne warr gudraki palikt, bet zilweki mahzahs, famas ehkas un wiffus rohkas darbus arweenu labbaki taishht.

7 reis 7 irr 49

7 reis 8 irr 56

7 reis 9 irr 63

7 reis 10 irr 70

Kad sirgs ar kahjahm zahlischi saminn, tad winnam par to nekahdas behdas.

Kad sunni kohpa spehledami pahr dahrsa dohbehm skreij un wiffu apsehtu semmi isjauz, tad winni ne sinna, ka winni skahdes darra.

Bet zilweks warr saprast, kas klahjahs un kas ne klahjahs, un tapehz zilwekam arri buhs

fargatees, ka winsch ne fo ne darra, kas
zitteem irr par skabdi.

8 reis 8 irr 64

8 reis 9 irr 72

8 reis 10 irr 80

Zilweks arweenu jo wairaf warr eerastees, to
ween mihloht un darriht, kas labs irr.

Zilweks ikdeenas labbaks warr palikt, kad winsch
pats ween gribb.

9 reis 9 irr 81

9 reis 10 irr 90

Kad ganni mes â ugguni furrina, — woi wianni
gan apdohma, ka ugguns wissu meschu warr
eededsinabt?

Behrus, kas mescha = kohfus aplam nokehfi woi
wissapfahrt ta nomiso, ka tee sakalst, tas nau
wehrts, ka winsch dabbu maisi ehst un aufsta
laika warr filditees; jo ar fo maisi zepfim
un krahfni furrinasim, kad wissi behrni koh-
fus ta samaitatu.

Wehl sliktaki tahdi behrni darra, kas dahrsa koh-
fus nolausch un nokehfi, woi tahdus kohfus,
kas pee muischahm un pa zelleem pehz reises
irr stabditi; jo kas ar gudru sianu no zilwe-
keem irr pataisihts un darbu maksa, to ne
buhš pohstih.

10 reis 10 irr 100 (simts)

10 reis 100 irr 1000 (tuhstohsts)

Kas putnu perreflus aplam isphosta, pautinus

ſadauſa un behrnus isnemm, tas darra wiſſ-
ſai ſlikti, ne ween tapehz, ka putni wairak
labbuma darra ne ka ſkades un ar ſawahm
dſeesmahm zilweku ſirdi eepreezina, bet arri
tapehz, ka paſchi putni lohti par to bailojahs
un behdajahs;

jo ka putni par to behdajahs, to redſam pee ta,
ka tee zilwekam, kas wirnu behrnus no per-
reſla irr isnehmis, ap galwu ſfreen un
brehzin brehz, it ka gribbetu ſawus behrnus
no wirna rohkahm atpraſſiht. Woi gan
lahs behrnus nabbageem putneem tahdas beh-
das aplam darrihs?

Pehrſona laikâ ne buhs appaſch leeleem kohkeem
behgt, bet labbak ſemmè meſtees, jo pehr-
ſons ſperr wiſſuwairak eekſch leeleem kohkeem.
Tapat arri ne buhs behgt pee ſeena ſaudſes.

Dſeesmina,

ko behrni warr dſeedaht pee brahlina woi mah-
ſinas ſchuhpleem.

I.

Duffi, mihlais behrniaſch duff
Tawâ ſchuhplt drohſch un kluff!
Wehl ne ko tu ne ſinni,
Putnus wehl ne paſiſti!

Eija, eija, eija,
Eija popeija!

2.

Kad wehl gaddu wezzaks buhf'
Tad tew Mahte ſwahrkus ſchuh;

Tad tu dahrsâ ar mums eef
 Un par putneem preezaseef!

Eija, eija, eija,
 Eija popeija!

3.

Tad tu redsef' zahlischus
 Teltus, jehrus, kummelus;
 Tad tu dabbus' ohgas ehst,
 Ras tew flahpes gan warr dsehst!

Eija, eija, eija,
 Eija popeija!

4.

Gulli tad un paleezi
 Leelaks, tad tu redsefi
 Wiffu, fo Deems raddijis
 Un preeksch tew sagahdajis.

Eija, eija, eija,
 Eija popeija!

Dseesma

no Lillputtu semmes.

I.

Wiss Lillputtu semmitê zittadi eet.
 Eur putnini gaisâ ne mas ne warr skreet,
 Tee rahpi, tà fâ tshuhskas, us wehderu ween,
 Un sirgi ar spahrneem us meschu aisskreen.

2.

Tur siwis us ohsoleem tà trizzina
 Rà Widsèmes fruhminòs lafstigalla,
 Tur faule ne deenà, bet nakti ween spihd,
 Tur gattawa maise no debbesim kriht.

3.

Tur gohwis pee tellinu tesmineem sifsch
 Tur wilki preeksch zilwekeem lihduumu lihsh;
 Rà uhdens tur brandwihns un allutinseh plubst,
 Un meddus no esareem muhscham ne schubst.

4.

Tur behrni pahre wezzakeem gudrafi irr
 Un wiffadas leetas, fà waijag, isfchfirr.
 Tur flinki un dsehreji mantas sakrahj
 Un Mahzitais schkelmus pawiffam ne rahj.

5.

Uf! fur tad schi semme? Ne fur, un neweens
 Zums to ne warr rahdiht. — Tad lai nu ikweens
 No jaunibas deenahm jau mahzabs, zik warr,
 Un taisnibu mihlo un taisnibu darr'.

Dhtra dalla.

L a b b a s m a h z i b a s.

Ro Zehws un Mahte un Stungi man pawehl, to man buhs darriht.

Kas manneem Wezzakeem un zitteem prahligeem zilwekeem ne parihf, to es ne gribbu darriht.

Es allaschin un labprahht gribbu darriht, kas labs irr un kas man peenahfahs.

Es esmu prahhtigs, kad es darru, fo Wezzaki un Mahzitais mahza; bet kad es teem ne paflausu, tad es esmu neprahhtigs, zaur fo man pascham skahde un nelaima nahf.

Tas man irr par gohdu, kad es darru, kas man peenahfahs, bet kad es fo darru, kas ne flahjahs, tad tas man irr par faunu.

Es gribbu labs zilweks palikt un tapehz gribbu fargatees no wiffahm fauna leetahm.

Es ne kad ne gribbu nemt, kas zitteem peederr, nei fleppeni nei ar warru.

Kad es fleppeni fo nemtu, kas zitteem peederr, tad zitti man fauktu par sagli, kas man leels fauns buhtu.

Kas zittus peewill irr tahds pats slihts zilweks, fa saglis.

Kad es fo atrohdu, kas zittam pasuddis, tad es to gribbu atdoht, kad es dabbuschu sinnahht, fam tas peederr.

Ro es no zitta us atdohschanu esmu aisnehmis, to es bes wiffas skahdes un nosazzita laikâ gribbu atdoht ar pateifschanu.

Es gribbu ar wisseem zilwekeem mihligi runnabt, jo tas man arri patihf, kad zitti ar mannim mihligi runna.

Es ne gribbu lahdeht, jo kas zitteem lahde un wissu launu wehle, tas zaur to rahda nifnu firdi.

Kas ahtrs irr us dusmahm, tas gan drihs ikdeenas fo runna woi darra, kas wixnam pehs schehl irr.

Es labprabt zitteem gribbu palihdseht, fur es spehju, jo es pats labprabt redsu, kad zitti man palihds, fur man paliga waijaga.

Es arweenu ar apdohmu gribbu dsihwoht, ka zaur mannu wainu zitteem skahde ne noteek.

Es ar ugguni ne gribbu spehleht nei aplam tur eet, fur salmi, pakuli un zittas leetas gull, kas drihs sahft degt.

Kad man buhs gannos eet, tad es ne gribbu gulleht ais kruhmeem, jo lohpi paschi ne sinna, fur buhs eet, fur ne buhs eet. Bet es to sinnu un es us to gribbu luhkoht, ka tee plawâ un tibrumâ skahdi ne darra.

Sausâ laikâ es meschâ ne gribbu ugguni kurrinabt, bet, kad waijaga, tahdâ weetâ ween, fur ugguns ne warr plestees.

Kad es kaut fo ne sinnu un ne prohtu, tad es prahtigos zilwekus par to gribbu prassihf.

Kad es redsu, ka zittam wairaf irr ne ka mannim, tad es tam ne gribbu skahdeht, jo kam skauga prahts, tas nau labs zilweks.

Es zitteem ne fo ne gribbu sohliht, fo es ne warru doht neds darriht; bet kad es fo esmu sohlijis,

tad es arri sawu fohlitu wahrdu gribbu tur-
reht.

Kad es fo nepareisi esmu darrijis, tad es to ne
gribbu leegt, bet taisni isfazzihit un fargatees,
fa es to wairs ne darru.

Es ne gribbu ar zitteem bahrtees un fautees, jo
tas ne flahjabs, un kad zits man apfaitina,
tad es labbak gribbu flussu zeeft un winnam
zellu greest.

Kad zits man tihschi un tif gauhschi apfaitina, fa
es to ne warru paneit, tad es to fameem Bez-
zakeem woi Saimneekam fazzischi; un kad
es leels buhschu, tad es pee Teefas-wihreem
un Rungeem teefu meklefchu.

Kas par to ne faunabs, kad winsch fo nepareisi
irr darrijis, tas lahga-zilweks ne buhs.

To es ne warru prassihit, fa zitteem behrneem
arweenu pehz manna prahtha buhs darriht.

Kas zitteem arweenu gribb pawehleht un wiffur
us sawu prahthu pastahm, tas zitteem ne buhs
miblejams.

Es beskaunigus wahrduus ne kad ne gribbu run-
naht, un kad zitti tahduus runna, tad es ne
gribbu us teem klausitees, bet labbak prob-
jam eet.

Es muhscham ne gribbu eeksch ehshanas pahrpil-
ditees, jo pats lohys wairak ne ehd, ne fa
winnam irr wesseligis.

Kas peedserrahs, tam galwa sabpehs un tam
fauns buhs preeksch wisseem gohdigeem zil-
wekeem.

Kas daudsreis peedserrahs, tas irr dsehrejs; un
kas irr dsehrejs, tas paleek pliks un neweffels.

Labbas mahzibas,

kas paschâ swehtâ Bibbelê irr lassamas.

Klausajs, mans Behrns, tawa Tehwa pamah-
zischanu un ne pamett tawas Mahtes haufli-
bu. Sal. fak. 1, 8.

Tas Kungs gribb, ka behrneem sawu Tehwu buhs
gohdabt un darriht, fo Mahte pawehl. Sibr.
3, 2.

Kas sawu Tehwu zeenâ gohdâ turr, tas ilgi dsih-
wohs un kas tam Kungam klausa, tas cepee-
zehs sawu Mahti. Sibr. 3, 6.

Ne meklejees few gohdu ar tawa Tehwa faunu,
jo Tehwa fauns tew nau gohds. Sibr. 3, 10.

Mihlais Behrns, glabba sawu Tehwu, kad tas
wezs paleek, un ne apbehdini to, kamehr
winsch dsihwo. Sibr. 3, 12.

Weens gudrs Dehls irr sawa Tehwa preeks, bet
weens negudrs Dehls irr sawas Mahtes
noskumschana. Sal. fak. 10, 1.

Ta Kunga azzis irr wiffas mallâs un skattahs
tohs launus un labbus. Sal. fak. 15, 3.

Ta besdeewiga zelsch irr tam Kungam weena ne-
gantiba, bet kas pehs taisnibas dsennahs,
to winsch mihlehs. Sal. fak. 15, 9.

Sargees launu darriht un ne facki: tumfch irr
apfahrt man, ne weens manni ne reds, par
fo bij man bihtees? Voi tu ne sinni, fa ta
Kunga azzis dauds tuhftobfchfahrt fpohfcha=
fas irr, ne fa ta faule un fkattahs us wif=
feem zilweku zelleem un samanna, fas ap=
flehptôs faktôs notee. Sthr. 13, 17.

Ea Kunga bihfafchana wairo tahs deenas, bet to
besdeemigu gaddi tohp pa-ihfinati. Sal.
faf. 10, 27.

Ne effi gudrs tawâs azzis, bihstees to Kungu un
atfahpees no launa. Sal. fak. 3, 7.

Eij pee tahs fkudras tu flinxi, luhfo winnas
zellus un paleezi gudrs. Zebfchu tai nau
nefahds Seels-Kungs, nei Wirsneeks, to=
mehr winna famu maisi waffarâ fataifa un
fakrahj famu barribu plauschanas laikâ. Sal.
faf. 10, 4.

Ea flinxi dwehfele eefahro un ne dabbe neneeka,
bet to tiffufchu dwehfele dabbe papilnani.
Sal. fak. 13, 4.

Zaur kuhtribu tee balki pagahfchahs un zaur flin=
fahm rohahm tas nams pill zauri. Sal.
mahz. 10, 18.

Kad tu jauns buhdams ne fo ne fakrahj, fa tu
tawâ wezzumâ fo warrefi atrast? Sthr. 25, 3.

Zilweks, fas gobdu proht, nemm ar masumu
par labbu un tahdam famâ gultâ nau ja
stenn. Gaddigam wehderam irr weffeligs
meegs, tahds warr agri peezeltees, bet weens
negaufcha ne warr labbi gulleht un tam irr
galwas un wehdera fahpes. Sthr. 31, 19.

Labbaki irr weens wirrums kahpostu, fur mihles-
stiba klagt irr, ne ka barrohts wehrfis ar
eenaidibu. Sal. fak. 15, 17.

Tas masums, kas taisnam zilwekam peederr irr
labbaks, ne ka dauds besdeewigu baggatiba.
Dahw. ds. 37, 16.

Kas naudu mihlo, tas ne warr naudas gan dab-
buht, un kas baggatibu mihlo, tas labbu no
tahs ne redsehs. Sal. mahz. 5, 9.

Tas taisnais eenihst mellu wallogu, bet tas bes-
deewigs darra zittam un few pascham kaunu.
Sal. fak. 13, 5.

Kas sawu mutti un sawu mehli farga, tas pasfarga
sawu dwehsefi no bailehm. Sal. fak. 21, 23.

Dascham zilwekam eefsch launahm leetahm labbi
isdohdahs, bet wiasch turklagt atrohd to
samaitaschanu. Sibr. 20, 8.

Ne raddini sawu mutti pee swehreschanas un ne
eerohdees, to swehtu Deewa wahrdu welti
peeminneht. Sibr. 23, 10.

Kas ohtram bedri roh, tas frittihs pats eefschä,
un kas ohtram walgu leef, tas taps pats no
ta sawaldsinahs. Sibr. 27, 26.

Kas par to preezajahs, kad labbeem laudim labbi
ne klahjahs, tee taps ar walgu saguhstiti,
un gauschas fahpes tohs aprihs, pirms tee
wehl nomirft. Sibr. 27, 29.

Nemm wehra to firds = skaidru, un usluhko to
taisnu, jo tahdam wihram pehdigi labbi klah-
sees. Dahw. ds. 37, 37.

Uisdohd tam tuwakam waijadfibas laikâ un at-
dohd tam tuwakam arridsan ihstena laikâ.
Sih. 29, 2.

Swehtigs irr tas, kas to nabbagu apgahda, tas
Kungs to isglahhs niknâ laikâ. Tas Kungs
to pasargahs un usturrehs pee dschwibas,
winsch tam lîfs labbi flahtees wîrs semmes.
Dahw. ds. 41, 2.

Ne apsmelij to zilweku, kam dwehsele irr noskum-
musi, jo weens irr, kas pasemmo un kas
pa-augstina. Sih. 7, 11.

Ne isfakki zittam fahdu leetu, tad tew nekahdas
behdas par to ne usees. Ne fakki to nei
draugam nei eenaidneekam, un kad tas tew
pascham nau par grehku, tad ne darri to
sinnamu. Sih. 19, 6.

Paleez peetizzigs tawam tuwakam paschâ nabbad-
sibâ, ka tu warri preezatees ar winnu, kad
winnam labbi flahjahs. Sih. 20, 8.

Swehtigs irr tas wîhrs, kas to Kungu bihstahs,
kam winna baufli lohiti patihk. Tam buhs
padohms un baggatiba, un winna taisniba
pastahw muhschigi. Labbi tam zilwekam,
kas apschelohjahs un labpraht aisdohd, un
apfohpf sawas leetas pareisi. Jo winsch
muhscham ne schaubisees; tas taisns taps
muhschigi peeminnehts. Winsch no niknas
flawas ne bihfees, winna firds irr stipra un
palaujahs us to Kungu. Winna firds irr
drohscha un ne bihstahs. Winsch iskaisa un
dohd teem nabbageem; winna taisniba pa-
leef muhschigi. Dahw. ds. 112.

Swehtigs irr tas zilweks, fo Deems pahrmahza. Tapehz ne nemm ta wiffwarrena pahrmahzifchanu par launu. Jo Deems eewaino un atkal aisfeen. Wiafch fadausa un winna rohka dseedina. Geksch feschahm behdahm wiafch temi isglahbs un feptitâ temi launums ne aiskahrs. Badda laikâ wiafch temi ispeftihb no nahwes un farra laikâ no sohbira kaufchanas. Sjaba gr. 5, 17.

Stahsti.

1) Tas negaufigs behrens.

Wihzey Unfis bij lohti fahrigs un negaufigs. Kad wiafch fo labbu dabbuja ehst un dsert, tad wiafch ne warreja walditees. Tehws winnu weenreis gij lihds nehmis us kristibahm. Unfis ehde zif ween spehje, farraschus, zeppefchus, deffas, paltas un zittus gahrdus kummofus un dsehre allu, meddu un brandwihnu. Bet kas notikke? Kauli winnam drihs fahze twihkt un wiafch wairs ne gribbeja spehleht, nelabbâ prahtâ buhdams. Pehz masu brihdi wiafch pagallam flims palikke un fahze nemt. Tee zitti behrni fazzija smeedamees: Unfis irr par leeku ehdis un dsehris, wiafch irr nefahstigs fungis.

Tehws winnu dikti isfunnija un wedde winnu atpakkal us mahjahm. Winnam zauru nakti bij galwas un wehdera fahpes, un kad Mahte tubliht wemschanas fahles ne buhtu dewusi, tad wiafch ar drudsi buhtu apfirdsis, kas winnu ilgu laiku buhtu krattijis.

Tee zitti behrni bij wesseli, jo tee ne bija eefsch ehschanas pahrnehmuschees. Winni lihds tumfchu wakkaru danzoja un spehleja.

2) Das neschelligs Behrens.

Gaigala Zahnihts, feschus gaddus wezs, ar weenu muschas sakehre un ar tahm spehleja. Bet winsch pawissam slikti darrija. Winsch muschahm israhwe kahjas un spahrnus un kad tahs tad gribbeja eet un skreet un no weetas ne warreja tift, tad winsch par to smehjabs.

Winna wezzaka Mahsa to weenreis redseja un fazzija us winnu: woi tu tad dohma, ka tahm nabbagahm muschahm ne sahj, kad tu winneent lohzeklus israuji? Zahnihts atbildeja: gan muschahm ne sahpehs, jo tahs ne brehz. Mahsa fazzija: ka tu nu runna! kad muschas warretu brehkt, tad gan brehktu tif pat, ka zilweki un putni, kad tohp mohziti, bet muschahm, bambaleem un taurineem nau bals. Kad muschas tew reehj, tad mannis pehz tahs labbak nositti, bet tew ne buhs mohziht tahs nabbadsinas! Ko Tehws un Mahte fazzitu to redsoht?

Das masais Zahnihts atsinne, ka winsch nepareisi bij darrijis un no ta laika winsch ne weenu dschwibu wairs ne mohzija.

3) Das paklaufigs Behrens.

Behrsin Kahrlihts bij pagalmâ un spehleja ar zitteem behrneem. Pee ehkas treppe stahweja peesleeta un zitti behrni gribbeja tur uskahpt.

Mahte to redseja un fazzija us Kahrlifchu: mihlais Kahrliht, kad tu sawus wesselus lohzeklus

mihlo, tad ne kahpj wirsu, ka ne krihti semmê. —
Klausaites behrni, ne kahpjeet us treppehm.

Kahrlihts ne kahpe wirsu, bet zits puifis faz-
zija: es uskahpschu, es jo ne krittischu! nahz tu
arri Kahrliht! Bet Kahrlihts winnam ne klau-
fija un palikke semmê. Tas ohtrs puifis kahpe
wirsu us treppi un wehlzits puifi. Kahpe winnam
pakkalâ. Zee uskahpe un nokahpe fleegdami:
woi juhs redsat, ka mehs ne krihtam?

Kahrlihts stabweja skattidamees un tee diwi
puifi winnu isfmehje, ka winsch tahds bailigs
effoht. Kahrlihts tad gahje prohjam, ne gribbe-
dams winneem buht par apsmeeflu.

Bet ka winsch sabihjabs, kad weens puifis
brehzin brehze: glabbjeet, glabbjeet! wai, wai
manna kahja! Kahrlihts peesfrehje un redseja,
ka tas bij semmê krittis un kreisu kahju lausis. —
Kahrlisha Mahte arri atsfrehje un kad winna
to nelaimi eeraudsija, tad winna likke sirgu ais-
jubgt un to nabbagu behrnu us mahjahn west.
Winnam ilgu laiku bij ja paleef gultâ, kamehr
kahja fadsihje un winnam deenâs un naktis leelas
fahpes bij jazeesch.

Mahte fazzija us sawu Dehlu, kad tas nab-
bags Behrns bija aiswests: woi tu nu effi redse-
jis, ka Behrneem klahjabs, kas labbu mahzibu
ne peenemm? Kahrlihts wehl wifs fatruhzees
atbildeja: es tew arweenu paklausischu, mihla
Mahte!

4) Za mihla Katribne.

Kruhfar Katribne mihloja sawus Wezzakus
no wiffas firds. Gappe, Nabhurga meita, to

weenreis prassija: kapeh; tu tad sawus Wezzakus
tik lohti mihlo? Katrihne fazzija: tapeh; ka tee
man tik gauschi mihlo un man tik dauds labbu
darra.

Katrihne Zehwam un Mahtei gan drihs if-
deenas kaut ko peenessfe, pukkes, ohgas, raibus
akmintinus, winneem labpraht gribbedama dar-
riht masu preeku. Winna arri saweem Wezza-
keem labpraht palihdseja pee winnu darbeem, jo
winna arweenu bija gattawa, woi ko atnest, kas
waijadseja, woi preeksch teem kahdu zellu tezzeht.

Mahte bij weenreis flimma, un Katrihne
par to lohti nofkumme. Winna arweenu pee-
gahje pee Mahtes un sehдахs pee gultas un no-
schehloja sawu Mahti. Mihla Mahte, woi es te-
wim tad pawissam ne warru palihdseht, ka tu at-
kal wessela paleezi? Eä winna weenu deenu
fazzija us Mahti, affaras no waiga birstoht.

Mahte atbildeja: us to tu man ne warri pa-
lihdsieht, mihla Meitina; bet es ar Deewa paligu
drihs atkal wessela palikschi, jo tu redsi, ka es
ne wahrtijohs ne meeriga buhdama un ka es dserru
tahs sahles, ko Zehws no muishas irr atnessis.
Eas mihlais Deews dauds sahles irr raddijis, kas
eeksch flimmibahm us wesselibu palihds, kad tahs
dserram peh; Daktera padohma.

Peh; feschahm deenahm Mahte atkal warreja
zeltees, un Katrihne aisfkrehje dahrsä, wainaku
piht, gribbedama sawu Mahti ar to puschkoht.
Peh; masu brihdi winna atnahze ar wainaku un
likke to Mahtei us galwu. Mahte lohti preeza-
jahs par scho Behrna mihlestibu un dewe sawai
mihlai Katrihnei mutti, fazzidama: es tew pa-
teizu, mihla Katrihne! es scho wainaku pakahr-

ſchu pee ſeenas par peeminneſchanu tawas miſli-
gas firſds. Paglabba arweenu ſcho labbu miſligu
firſdi! Kas zitteem preeku darra, tas pats da-
ſchu ſaldu preeku bauda, no ka zeetſirdigs zilweks
ne ko ne ſinna. Labba, ſchehliga firſds irr labba-
ka, ne ka ſkaiftums un nauda.

5) Tee nelaimigi Brahli.

Jurris un Pehteris gan bija Brahli, bet
winni no dſihwoja, ka Brableem peenahkabs koh-
pa dſihwoht. Winni gan drihs ikdeenas weens
ohtru karrinaja, woi lammaja, woi ſemmê
gruhde.

Tehws un Mahte tohs gan daudsreis bij no-
rahjuſchi teem peekohdinadami, ka ſaderrigi buhs
dſihwoht; tee paſchi arri bija ſohlijuschees, ka
wairs ne gribboht bahrtees un kautees, bet winni
to drihs atkal peemirſe.

Jurris weenreis ar maſeem kohzineem ehku
uſtaifija. Winſch ſazzija: ta buhs pirts un wiſſi
apkahrt buhs dahrsſ, kur pluhmes un ahboli augs.
Pirts jau drihs bij gattawa un winſch bij lohti
preezigs par to. — Pehteris, kas tur klahst ſtah-
weja, ne preezajahs lihds ar ſawu Brahli; winſch
to arweenu pahrgudroja un ſmahdeja to pirti. Jur-
ris ſazzija: kad manna pirts tew ne patihk, tad
eij nohſt! Es to ſewim eſmu uſtaifijis un ne te-
wim! Bet Pehteris ne gabje nohſt; winſch pa-
likke arween pee galda ſtahwoht, kur Jurris ſawu
pirti bij uſtaifijis. Jurris ſazzija us ſawu Brahli:
ne gruhdi man jelle mannu pirti ſemmê! Ko tu
arweenu to galdu kuſtina? Woi tu dſirſdi? eij
nohſt no galda!

Pehteris nu tihschi un Jurram par ſpihtu tik

stipri grubde pee galda, fa pirts sagahsahs, un Jurris palikke par to tif dusmigs, fa winsch ar masu kohzinu, fo winsch rohka turreja, sawam brahlam labba! azz! eeduhre. Uss tubliht aispampe un Pehteris wiffa galwa brehze. Mahte, kas to brehkschanu bij dsirdejusi, atskrehje un sabihjabs, Pehtera farkanu un ustuhkufchu azz! eeraudsidama. Winna faslappinaja luppattu ar ettiki un likke to wirsu. Jurris tur stahweja klahk fa stabs, pats lohti sabihjees par to, fo winsch bij darrijs.

Kad Pehteris druszia bij apmeerinajees, tad Mahte prassija: fo juhs tad essat darrijschi, juhs neganti Behrni? Jurris fazzija: Pehteris ar tihfchu prahku to ehku irr apgahsis, fo es sewim biju ustaisijis; par to es palikku dusmigs un eesittu winnam ar masu kohzinu waiga. Par nelaimi es winna azz! esmu trahpijis! Ak peedohd man, mihla Mahte, peedohd man, mihlais Pehteris, es to ne esmu tihfschi darrijs.

Mahte fazzija us Pehteri: ta irr ta strahpe par tawu niknu sirdi! un tu, Jurris, tu dabbusi dikti kuhlenus, kad Tehws buhs pahrnahzis. — Tehws ne ilgi pehz to nahze mahjas un Jurris dab-buja, fo winsch bij pelnijis. Pehteram bij ilgu laiku leelas sahpes pee azz! jazeesch. Pehz galla masa plehwe auge pahr azz!, fa winsch ar to ne ka ne warreja redseht.

Jurris palikke par to lohti noskummigs, un wehl pehz dauds gaddeem winsch nopuhtahs par to, fo winsch bij darrijs, zikreisi winsch sawu Brahli usskattija woi us winnu dohmaja. Winnam par to arweenu bija nemeeriga sirds, un eesch sawahm behdahm winsch gan drihs ikdeenahs fazzija: ak kaut es sawu Brahli ne buhtu sittis!

tad es winnu ar preeku warretu usfkattih. Nu mehs abbi diwi effam nelaimigi!

6) Nemeeriba firdi.

Dreimann Indrikis bija tahds ne-apdohmigs Behrns, ka winsch gan drihs ikdeenas kahdu skahdi darrija. Weenreis winsch sadausija sawas Mah-tes wissmiblaku krusiti, ko winna no sawa Teh-wa bij dabbujusti. Tehws weenreis no pilssehtas pahrnahkdams winnai to bij schkinkojis, un winna to glabbaja par peemineschanu, jo winsch jau fenn bij nomirris.

Behrni to sinnaja un Mahte teem bij stipri peefazzijusi, lai scho krusiti ne nemm rohkâ. Bet kas par to behdaja? Tehws un Mahte weenreis us kabsahm bij braufuschi un pa tam zitti Mah-burgu Behrni pee Indrika un winna Mahfas Marrijas bij kohpâ nahkuschi. Wissi bija lustigi un spehleja. Indrikis tad nehme to krusiti, gribbedams to paschu teem zitteem behrneem rahdiht.

Marrija gan fazzija: tu sinni, Indrik, ka tew scho krusiti ne buhs nemt; tu sinni, ka Mahte to gauschi mihlu turr un par Wezztehwa peemineschanu paglabba; ne nemm to rohkâ!

Indrikis atbildeja: ne kaisch! es to tuhliht ne taisischu puschu. Bet tik ko winsch to bij fazzijis, krusite jau no rohkas bij iskrittusi.

Indrikis sabihjabs un fazzija: skahde par scho kohschu krusiti! Ko Mahte fazzih? Es Mahti lubgfschu, lai man peedohd, jo es to netihfchi esmu darrijis. Bet winsch tomehr bij nemeerigs, jo Mahte bij aisleegusi, ka to krusiti ne buhs nemt, un Marrija winna Mahfa winnu bij pamahzijusi. — Winsch pats jutte sawâ firdi, ka winsch nepareisi bij darrijis.

Wazzaki bija sohlijuschi pehz trim deenahm
atpakkal buht. Marrija preezajahs us scho deenu.
Winna to paschu rihtu agri zehlusées no preeka
lehze saukdama: schodeen Tews un Mahte nahks
mahjās. Bet Indrikis arweenu jo bailigs palikke,
jo tuwaki ta stunda nahze, fur teem bij ja abrauz.
Kapehz tad? Indrikis pats apsinnajahs, ka
wansch nepaklausigs effoht bijis un skahdi darri-
jis. Kam skaidra firds nawa, tam ja bihstahs.

Kas pasihst dseggusi?

Ja kas juhs prassitu, mihli Behrni, woi
juhs dseggusi labbi pasihstat, tad juhs wissi gan
fazzitu: kapehz ne? to mehš pasihstam tik labbi
ka wahrnu! Bet es jums fakku: es to ne tizzu;
juhs dseggusi ne pasihstat tik labbi, ka wahrnu,
jebfchu juhs waffaras laikā daudsreis to dabbutat
redseht un dsirdeht. Es tadehl jums no dsegguses
ko gribbu stahstih, ko juhs wehl ne sinnat. Juhs
fawā prahā gan dohmaseet: kas tas buhs? kahdu
brihnuma leetu mehš tad schē dabbutim dsirdeht?
Bet lassait ween schohs wahrnus lihds gallam,
tad juhs paschi fazziseet: tas irr brihnumis!

Kad juhs dseggusi tik labbi pasihstat ka wahr-
nu, tad fakkait man jelle, fur dsegguse fawu per-
refli taifa? Woi juhs to effat redsejuschi? Juhs
fakkait: ne, to mehš ne effam redsejuschi; un es
jums arri fakku, ka es pats to ne esmu redsejis,
nei muhscham dabbutchu redseht, jo — dsegguse
pawissam perrefli ne taifa. Woi tas nau brih-
numis?

Teescham tas irr brihnumis, bet wehl leelaks
brihnumis irr, ka dsegguse patti arri fawus pau-
tus ne isperina, nei fawus behrnus audsina. —
Ka tad pauti tohp isperinati? Kas tad dseggu-

ses behrnus barro un audsina? — To juhs nu mahzifitees schohs wahrdu ar apdohmu lassohht.

Dsegguse tiffai ifneddel weenu paschu pautu dehj, pawiffam peezus woi feschus. Gan warr buht, ka dsegguse patti jau tapeh; perreflu ne taifa un ne perrina; jo tee pauti paliktu wezzi un wanfkari, kad wiinna ar perrinaschanu libds festu neddelu gribbetu gaidiht. Bet dsegguse pascha arri tapeh; sawus pautus ne isperrina, ka tee behrni no maseem tabrpineem ween dsihwo un wiinna patti ne spehtu, wiffus peezus woi feschus behrnus barroht un audsinahht.

Deems tadehl dsegguses mahte tahdu dabbas prahtu irr dewis, ka wiinna, kad pautu gribb deht, papreeksch wiffur apfabrt fkreij un arweenu luhko, fur tahdi masi putni, kas tabrpinus ehd, ar wahrdu zeplichts, dsegguses kalps, zeelawa un zitti, sawus perreflus taifa. Kad wiinna nu reds, ka tahds mass putninsch sawu pehdigu pautu irr dehjis, tad wiinna sawu pautu, fo wirs semmes dehj, ar deggoni ness tahda putna perrefli, un kad tas ta gaddahs, ka tas masais zeplichts sawus pautus wiff pirmak irr isdehjis, tad wiinna sawu pirmu pautu labbak zeplichsa perrefli noleek, ne ka zittâ. Tamasa zeplichsa mahte, kas us saweem pauteem tupp, tad tubliht, kad dsegguse nahk, no sawa perrefla fkreem nobst un taif' wiinnai ruhmi, ka ta sawu pautu jo labbaki warr eelikt, it ka preezatohs par to gohdu, fo tahds leels putns wiinnai parahda. Dsegguse tad zeplichsa pautus no perrefla ismett abrà, woi patti zeplichsa mahte to darra, ka to leelu pautu labbaki warretu apsegt un sildiht.

Kahdas leelas publeschanas tad zeplicham

woi zeelawai irr, ilgaku laiku perreht un tahdu leelu putnu ar maseem tahrpineembarroht! Bet winna par to ne behda; winna jo wairaf preezajahs, kad dsegguses behrns jo deenas jo leelaks paleef. Ta ihstena mahte pa tam pawiffam ne behda par samu behrnu, bet ta jau ar meeru, ka samu pautu irr dehjusi.

Kad ta jauna dsegguse, kam tumfch bruhnas spalwas irr ar baltahm strihpehm, tif leela irr palikkusi, ka no perrefla warr isfkreet, tad winna fehshahs us tuwaku kohku, issteepjahs pahruresi, welf spalwas zaur deggoni un brehz: kirrke, kirrke. Tif ko zitti masi putni scho balsi dsird, wiffi atskreen, winnu apfkattidamees un preezadamees, un peeness winnai wairaf barribas, ne ka ta warr pretti nemt. Un ta, ka winna ko weena kohka us ohtru fkreen, ta wiffi putni winnai fkreij pakkal un barro winnu tif ilgi, kamehr winna patti samu barribu warr mefleht.

Redseet, mihli Behrni, tif gudri un schehligi Deews gabda par dsegguses behrneem, ko mahte patti ne warr audsinah; woi winsch tad ne gabdahs par nabbageem bahrineem, kam Tehws woi Mahte agri nomirft? Woi zilweku Behrni nau labbaki ne ka dsegguses behrni? — Ta mehs warram mahzitees, Deewa spehku, gudribu un schehlastibu atsiht, kad ar prahnu us Deewa radditahm leetahm fkattamees, un tapeh; muhsu Pestitais fakka: fkattaites us teem putneem gaisa, mahzaites pee pukkehm lauka.

Wohl kahdas waijadsigas sinnas.

Muhsu semme irr appala, lohdes fahrtâ.

Trihs dallas wirs semmes irr jubra un ta

zettorta dalka ween faufa semme, fur daschadas
Keisera un Kehnina walstes irr.

Muhfu semmes lohde, wiffleelakâ rinki ap-
fabrt, irr 5400 (pee3 tuhkstoschas tschetrsimt)
juhdses leela.

Wiffa semme tohp eedallita eeksch pee3ahnt
leelahm dalkahm.

To pirmu dalku fauzam Eurohpa, fur
mehs paschi dsihwojam, jo Iggaunu = semme,
Widsemme un Kursemme peederr pee Eurohpas. —
Eeksch Eurohpas daschadas zilweku tautas dsihwo,
tee Kreemi, Pruhfchi, Pohli, Sweedri, Danski,
Wahzeefchi, Italieneri, Sprantschi, Spahneri,
Portugihsi, Ollanderi, Englenderi, Sweizeri,
Unguri un Turki. — Muhfu Keiseris dsihwo Peh-
terburgâ, 82 juhdses no Rihgas.

Ea ohtra semmes dalka irr Ahsia, furras
wirspuffi Sibberiju fauzam, tur brihnum auksts
irr. Us Sibberiju, kas pee Kreemu Keisera walsts
peederr, flepkawi un zitti laundarritaji tohp ais-
westi, fur teem kalnu dsiklumôs grubtus darbus
ja strahda pee sudraba = kappara = un dselses = rak-
fchanas. — Eeksch Ahσίας arri daschadas tautas
dsihwo, prohti tee Perseri, Sineseri, Tattari,
Indianeri, kam Paganu tizziba irr. Wezzôs lai-
kôs arri tee Juhdi eeksch Ahσίας dsihwoja, Juhdu
semme. No Indianeru semmes meh3 dabbutjam
to pipperi.

Ea trescha semmes dalka irr Ahprika, fur
brihnum karsts irr. See eedsihwotaji irr Pagani,
un gan drihs wiffi irr melni. Pee Ahprikas Egip-
teru semme peederr, fur Mohsus Kehnina pilli
tikke audsinah3ts.

Ea zettorta semmes dalka irr Ahmerika,

no furrenes tee Englenderi tahs kartuppeles irr atweddufchi, fo taggad arri Widsemme dehfijam un labprahht ehdam.

Ea peefta semmes dalka irr Australija, ais Indianeru semmes. Schi dalka wehl mas irr pasihstama.

Ea faule, kas muhsu semmi apfkaidro, fildi un augligu darra, irr wairak ne ka tuhftofsch reis tuhftofchi leelaka ne ka ta semme. Winna gan isfkattahs, ka tellekis, bet tas nahk no ta, ka winna brihnum tablu no mums irr. Jo kad mehs us faules warretu nobraukt un ifdeenas io juhdses brauktu, tad mehs pehz 7000 (septintuhftofscheem) gaddeem ween tur nahktu.

Ea mehnes 50,000 (peezesmit tuhftofchas) juhdses tablu no mums irr. Mehnesi paschai nau gaischums, jo winna dabbu farwu gaischumu no faules, ta ka ta semme.

Saule teef aptumfchota, jeb ka daschi fakka, samaitata, kad mehnes taisni preefsch faules stahw un to woi pagallam, woi par pufsi, woi par gabbalu apflahj.

Mehnes teef aptumfchota, kad semme taisni starp semmi un mehnesi stahw, ta ka faule mehnesi ne warr apfkaidroht un semmes ehna us mehnesi kriht, jo tad mehs mehnesi pawiffam ne redsam, woi ween par pufsi, woi ween kahdu gabbalu.

Tahs swaigsnes pee debbes irr trihs-fahrtigas.

1) Stahwu = swaigsnes, kas arweenu weena weeta paleek. Schahs stahwu = swaigsnes wehl tablak irr no semmes ne ka ta faule.

2) Gabju = swaigsnes, kam nau spohschums, bet kas no faules tohp apspihdetas, tapat kà mehnes un muhsu semme. — Ta spohscha rihta swaigsne jeb aufeklis, kas rihtòs faulei preekschà eet, irr tahda gabju = swaigsne. Scho paschu swaigsni arri saužant wakkara = swaigsni, kad ta wakkaròs faulei pakkal eet.

3) Ustu = swaigsnes, kas retti irr redsamas un kas pee debbes rahdahs kà ar asti woi flohtu. Schahs swaigsnes arri brihnum tabl irr no semmes un mehš tahs weenu redsam, kad tahs tuwaki pee muhsu semmes nahk. Kad tahs atkal tablaki aiseet, tad tahs mums wairs nau redsamas. — Tahda astes = swaigsne pehrnaja seemà ilgu laiku pee debbes bij redsama. Dauds zilweki dohma, ka tahda astes = swaigsne farru woi zittu leelu nelaimi eerahdoht, bet tas nau tees; jo tahdas swaigsnes wiffur wirs semmes irr redsamas un neweens karsch wehl wiffas semmes mallas irr aisnehmis. Tapat arri daudsfreis karsch irr zehlees, kad tahda swaigsne papreeksch pawiffam ne bija rahdijusees.

Beeliffkums,

kas rahda ar kahdeem bohkstaweem ja raksta.

a, b, z, d, e, g, h, i, j,
n, l, z, d, n, g, h, i, j,
k, l, m, n, o, p, r, s, s,
k, l, m, n, v, z, w, f, b,
sch, t, u, w.
sch, l, v, w.

am, ma, ra, rei, mai, ree, us,
schis, woi, muhs, peez, sirgs,
wihrs, behrns, mahte.

A, B, Z, D, E, G, I, K, L,
M, N, O, P, R, S, T, U, W.

Ansis, Behrtuls, Zelsch, Dah-
wids, Ehrmans, Galwa, Jah-
nis, Kahsas, Leene, Mahrtin,
Nahwe, Ohsols, Pehteris, Rei-
nis, Sihmanis, Tannis, Uh-
dens, Willums.

Mihla Mahfa,

Kà Tew klahjaks? Woi tu effi
labbi wessela? Es paldees Deewam
esmu wessels, bet wairs ne tik lu-
stigs kà zitkahrt. Woi tu finni,
kapehz? Tapehz, ka Tu pee mums
wairs ne Dfihwo. Es jau pahru reifi
rihtós zeldamees esmu praffijis: kur
tad manna Mahfa Katrihne? Zitti
man isfmehje un fazzija: winna goh-
wes flauz, woi, winna us muifchu
irr aisgahjufi. Tad man prahtá
schahwaks, ka Tu pee mums wairs
ne effi, un man affaras birre no
waiga. — Tehws man schodeen faz-
zija, ka Tu ar wihru us Seemas-
Swehtkeem pee mums nahkfi. Ak
zik gauschi es preezajohs us scheem

Swehtkeem! Bet man wehl diwi
neddelas jagaid! Kaut jelle parihtu
jau Seemas-Swehtki buhtu, tad Tu
rihtu jau fchè nahktu. Es preekfch
Tewim trihs leelus ahbolus esmu
glabbajis, ko Tu dabbusi, kad Tu
pee mums buhfi atnahkusi.

Nu mihla Mahfa dsihwo wef-
fela un mihla arweenu

Tawu Brahli

Jahni.

Appinsehtâ,

10. Dez. mehn. deenâ 1812.

Grömmern Sibbers.

I.	V.	X.	L.	C.	D.	M.
1.	5.	10.	50.	100.	500.	1000.

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
IX.	X.	XI.	XII.	XIII.	XIV.	XV.	
9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
XVI.	XVII.	XVIII.	XIX.	XX.			
16.	17.	18.	19.	20.			
XXX.	XLI.	L.	LX.	LXX.	LXXX.		
30.	40.	50.	60.	70.	80.		
XC.	C.						
90.	100.						

Sinna

no daschada mehra un swarra.

- I Laste rudsu irr 45 puhri.
- I Laste meeschu un fweeschu irr 48 puhri.
- I Laste ausu woi eesalu irr 60 puhri.
- I Muzza irr 2 puhri.
- I Eschetwerts irr 8 Eschetwerik un irr lihds 3 puhreem.
- I Eschetwerik irr 8 Garniz.
- I Garniz irr $2\frac{1}{2}$ (pufftreschu) stobpu.
- I Pohds irr 20 Mahrzini.
- I Mahrzinsch irr 32 Lohhini.
- I Pudd irr 2 Pohdi.
- I Enfurs irr 30 Stobpi.
- I Ufs irr 6 Pehdas.
- I Pehda irr 12 Tulli.
- 3 Urfhines irr 4 Ohlefschi.
- I Urfchine irr 18 Werschof jeb 25 Tulli.
- I Werschof jeb no scha garruma

nau pilnam $1\frac{1}{2}$ (puffohtru) Tullu

Reises = rechenisch.

1	reis	1	irr	1	5	reis	5	irr	25
2	reis	2	irr	4	5	reis	6	irr	30
2	reis	3	irr	6	5	reis	7	irr	35
2	reis	4	irr	8	5	reis	8	irr	40
2	reis	5	irr	10	5	reis	9	irr	45
2	reis	6	irr	12	5	reis	10	irr	50
2	reis	7	irr	14					
2	reis	8	irr	16	6	reis	6	irr	36
2	reis	9	irr	18	6	reis	7	irr	42
2	reis	10	irr	20	6	reis	8	irr	48
					6	reis	9	irr	54
3	reis	3	irr	9	6	reis	10	irr	60
3	reis	4	irr	12					
3	reis	5	irr	15	7	reis	7	irr	49
3	reis	6	irr	18	7	reis	8	irr	56
3	reis	7	irr	21	7	reis	9	irr	63
3	reis	8	irr	24	7	reis	10	irr	70
3	reis	9	irr	27					
3	reis	10	irr	30	8	reis	8	irr	64
					8	reis	9	irr	72
4	reis	4	irr	16	8	reis	10	irr	80
4	reis	5	irr	20					
4	reis	6	irr	24	9	reis	9	irr	81
4	reis	7	irr	28	9	reis	10	irr	90
4	reis	8	irr	32					
4	reis	9	irr	36	10	reis	10	irr	100
4	reis	10	irr	40	10	reis	100	irr	1000